

Irodalomtörténeti kiállítások a Nemzeti Múzeum Országos Széchényi-könyvtárában. Az Országos Széchényi-Könyvtár olvasóterméhez vezető folyosóján 1935 óta rendez alulírt irodalomtörténeti jellegű kiállításokat. A BATSÁNYI JÁNOS-, KISFALUDY SÁNDOR- és MADÁCH-könyvtáraknak kiállításáról részletes beszámoló a Könyvtári Szemle (I. évf., 135. l.) közölt. A JUSTH ZSIGMOND-könyvtárának anyaga aránylag kevés volt s ezért a kiállító a tárlókban összegyűjtötte még a fiatalon elhunyt íróra vonatkozó korabeli irodalmat is. Ugyanebben az évben még a GRÓF SZÉCHÉNYI ISTVÁN- és KOSSUTH LAJOS-könyvtárának értékesebb és jellemzőbb darabjait tettük a látogatók tanulására közszemlére a tárlókban. Előbbi könyvtárának különösen gazdag (külföldi és hazai) nemzetgazdasági és romantikus irodalmi (BYRON, HUGO, VÖRÖSMARTY) termékeiből lehetett bőven válogatni. Könyvtárának azonban főbecse: a teljes Széchényi István-irodalom, a legnagyobb magyar minden munkájának első kiadása. Ezek között is a legértékesebb a Kelet Népe 1841-es editio princepsének Crescentiához szóló dedikációja. Kossuth-könyvtára nem ilyen homogéngyűjtés eredménye: értékben is mögötte áll a Széchényiének. Inkább csak nagy íróink Kossuthnak szóló dedikációi az értékesek és megható dokumentumok benne.

Az elmúlt évben három kiállítást rendeztünk. Nem tartozik ugyan az irodalomtörténet keretébe, de nem követünk el határsértést, ha az *exlibris*-kiállítást is az „irodalomtörténetiek“ között könyveljük el. Elsősorban a két superexlibrist kell kiemeljük: a VIZEKI-TALLIÁN-családét és a nagy magyar historikus, ISTVÁNFY MIKLÓS könyvtárának ritka példányát. A régi magyar exlibrisek közül említsük még meg: az alapító SZÉCHÉNYI FERENCÉT, APPONYI SÁNDORÉT, HORVÁT ISTVÁNÉT, CHORINSZKY IGNÁCÉT, a CSEKONICS- és PUKY-családokéit. Az újabbak közül a *Nemzeti Múzeum* olvasótermének exlibrisét, a SZEMLÉR MIHÁLYÉT, a kiállítás legszebb darabját BENCZUR GYULA sajátmaga készítette exlibrisét, a KOSZKOL, CONRÁD GYULA, FÁY DEZSŐ, VADÁSZ ENDRE, GÁBORJANI SZABÓ KÁLMÁN, HARANGHY, DIVÉKY, GARA ARNOLD, HELBING, JASCHIK, KOZMA LAJOS és VÉRTES MARCELL exlibriséit. Egy teljes tárlót BUDAY GYÖRGY szélesskálájú és érdekes lapjainak szenteltünk. A modern exlibrisek közül kiemelkedtek még DOMANOVSKY SÁNDOR és CSÁSZÁR ELEMÉR könyvtárának exlibriséi. A tematikus lapokból érdekesek voltak a világháborús, az irredenta, a Göre Gábor és a jezsuita darabok. Ki volt állítva még a rengeteg külföldi exlibris között a berlini Preussische Staatsbibliotheké és BAYROS egypár magyarvonatkozású gyönyörű képe.

A következő a magyar írók és költők dedikációi-

nak és autogrammjaiknak a kiállítása volt. Ezek közül a legérdeke-
sebbeket emeljük ki: ilyen Martinovics Ignác *Memoires Philo-
sophiques, ou la nature dévoilée*-jének (1788) dedikációja
„Á Monsieur Etienne le Comte d'Illésházy“. A kiállított értékes mun-
kák között szerepelt Csokonainak egyetlen példányban megmaradt
költeménykötetete: A szépség ereje a bajnoki szívenn,
melyet a költő a következő verses prózai ajánlással adott át Lillának
„Elfelejtethetlen Angyalom! Vedd ezt a kis könyvet azzal a szívvel,
amilyennel ajánlom s emlékezz meg írójáról, aki miattad siet a halál-
hoz, akit Te hidegebben fogadsz, mint sem érdemlené. Élj vigan! —
Csokonai.“ A dedikált példányok között szerepelt VÖRÖSMARTY aján-
lása FÁYHOZ, ARANY JÁNOS FRAKNÓI VILMOSHOZ. Itt láthattuk
KAZINCZY, JÓKAI, REVICZKY (JUSTH ZSIGMONDHOZ), PETELEI, VAJDA
JÁNOS, KISS JÓZSEF, ENDRÓDI SÁNDOR, ADY ENDRE és MIKSZÁTH
dedikációit, utóbbi A jó paló c o k a t „Az Ország-Világnak szíves
ismertetésül“ küldte. Ki voltak még állítva GÁRDONYI GÉZA sajátkezű
jegyzetei az Isten rabjai első kiadásához és ugyancsak GÁRDO-
NYINAK kedvesen dedikált Áprilise „Szinyei bácsinak“, a
M a g y a r Í r ó k halhatatlan SZINNYEI JÓZSEFÉNEK, akinek KOMÓCSY
JÓZSEF A Szerel em K ö n y v e című divatos versfüzérét a követ-
kező verses dedikációval küldte meg:

„Könyvek között töltöd egész élted;
Minden vércsepp benned betűvé lett.
Ha szívedben egy üres lap lenne,
Adj nekem is egy kis helyet benne! ...“

Legutóbbi kiállításunkat a magyar klasszikusok első
kiadásai-nak szenteltük. A Zrinyiász-tól ADY Új ver-
se-i-ig: ennek a háromszáz évnek legértékesebb irodalomtörténeti jelen-
tőségű kiadásából válogattuk össze a 100 legfontosabb munkát.
BALASSA BÁLINT Istenes versei, BÁRÓCZI, BESSENYEI, CSOKO-
NAI, BERZSENYI, DUGONICS, RÉVAI MIKLÓS, KAZINCZY, SZENTJÓBI
SZABÓ, Gvadányi, FAZEKAS MIHÁLY, KATONA JÓZSEF, PETŐFI,
VÖRÖSMARTY, ARANY, TOMPA, VAJDA JÁNOS, KEMÉNY, EÖTVÖS,
JÓKAI, GYULAI, REVICZKY, MIKSZÁTH, BEÖTHY, GÁRDONYI és végül
ADY ENDRE műveinek első, illetve ha az nem volt második kiadásai.

Kozocsa Sándor.

Két régi magyar nyomdász halálának ideje. — Csáktornyai
János debreceni nyomdász mh. 1595. nov. 25. (Id. Szathmári Baka
Péter naptári följegyzései szerint, melyeknek másolata megvan a
debreceni egyetem egyháztörténelmi szemináriumának könyvtárában.)
— Heltsai Gáspár ifj. kolozsvári nyomdász mh. 1628. október 10.
(Ényedi György „Explicationes locorum...“ című művének Ráth-
könyvtári példányában följegyezve.) ZOVÁNYI JENŐ.